

**POCZĄTKI PARAFII POD WEZWANIEM PODWYŻSZENIA
KRZYŻA ŚWIĘTEGO I ŚW. MIKOŁAJA BISKUPA
W MAJDANIE SIENIAWSKIM (DOBROPOLU)
W OKRESIE STAROPOLSKIM (1714-1772)**

Parafia Majdan Sieniawski w obecnej archidiecezji przemyskiej obrządku łacińskiego w dekanacie Sieniawa, erygowana w roku 1714, świętowała niedawno trzystulecie swego istnienia¹. Została ona utworzona w okresie, kiedy sieć parafialna diecezji przemyskiej była już ustabilizowana². Najstarsze parafie w okolicach Majdanu na obszarze pomiędzy Tanwią, Sanem a Lubaczówką (Płaskowyż Tarnogrodzki), w pierwotnych granicach diecezji przemyskiej, pojawiły się już w XIV i XV stuleciu w starych ośrodkach osadniczych, zlokalizowanych na urodzajnych glebach. Były to: Lubaczów (erygowana przed 1375), Oleszyce (1458), Łukowa (przed 1466) i Krzeszów (przed 1479). Kolejne placówki duszpasterskie na rzeczonym terytorium doszły dopiero po połowie XVI wieku, w związku z postępami osadnictwa na obszarach leśnych, o słabych glebach piaszczystych. Z tamtego okresu pochodzą parafie: Tarnogród (erygowana w 1567), Potok/Wola Kulińska (1581), Sieniawa/Dybków (przed 1590) oraz Cieszanów (przed 1635). W XVIII stuleciu doszły parafie: Majdan (1714) i Dzików (1754)³.

Tereny, które na początku XVIII wieku znalazły się w granicach parafii Majdan, zostały dosyć późno zaludnione. Jeszcze do XVI stulecia porastały je gęste trudno dostępne i mało gościnne podmokłe bory. Osadnictwo,

¹ Parafia nosiła początkowo nazwę Dobropol.

² Sieć parafialna diecezji przemyskiej okresu staropolskiego ukształtowana została w jej zasadniczej części do połowy XVI stulecia. Po tej dacie fundacje nowych parafii pojawiały się stosunkowo rzadko i związane były głównie z nową falą osadnictwa na terenach puszczańskich o słabych glebach. U schyłku XV stulecia w diecezji przemyskiej było około 130 parafii, w połowie XVI około 165-170, a w 1772 roku 175 (oraz 6 parafii afiliowanych). Zob. W. MÜLLER, *Organizacja terytorialna diecezji przemyskiej w okresie przedrozbiorowym (1375-1772)*, „Nasza Przeszłość” 46 (1976), s. 40; T. ŚLIWA, *Duchowieństwo parafialne diecezji przemyskiej w połowie XVI w.*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 15 (1968), z. 4, s. 61; H. BORCZ, *Przemyska diecezja, od 25 III 1992 archidiecezja*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 16, Lublin 2012, kol. 660.

³ Zob. H. BORCZ, *Organizacja łacińskiej diecezji przemyskiej od XVI do połowy XVII stulecia*, Lublin 1979 (mps AAPrz), s. 231-236; M. KOCIUBIŃSKI, *Księża diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego*, t. 1, cz. 2, *Parafie*, Jarosław 1960 (mps w AAPrz), *passim*.

które wówczas zaczęło stopniowo zajmować pod uprawę te słabo urodzajne ziemie Płaskowyżu Tarnogrodzkiego, dotarło w pobliże obecnej wioski Majdan dopiero na początku XVII stulecia. Wtedy też lokowane zostały na karczunkach leśnych wioski Majdan (Dobropol), Krasne i Adamówka⁴. W aktach przeprowadzonej przez biskupa Wacława Hieronima Sierakowskiego wizytacji generalnej dekanatu tarnogrodzkiego z roku 1744 znajduje się informacja, że wioska Majdan założona została przed z górą 100 laty, w miejscu, gdzie wcześniej były lasy: „Villa haec [Majdan] ab annis circiter centum et ultra in loco, ubi antea sylvae extiterant, plantata”⁵. Wskazywałoby to, że jej lokacja dokonana została w latach dwudziestych lub najpóźniej trzydziestych XVII stulecia⁶.

1. Okoliczności fundacji parafii

W czasie, kiedy lokowana była wioska Majdan, nie było w pobliżu kościoła rzymskokatolickiego, w którym tamtejsi osadnicy obrządku łacińskiego mogliby bez zbytnich trudności brać udział w nabożeństwach niedzielnych i świątecznych, oraz korzystać z sakramentów św. Najbliższy kościół parafialny znajdował się w odległym o około 18 km miasteczku Sieniawa, do którego też dołączono Majdan i okoliczne osady. Jednakże z powodu sporej odległości i trudnej do przebycia drogi regularne wypełnianie publicznych praktyk religijnych i korzystanie z sakramentów świętych przez wiernych było bardzo utrudnione a czasami wręcz niemożliwe. Problem ten można było rozwiązać praktycznie tylko poprzez utworzenie na miejscu parafii z własnym duszpasterzem. Nie było to proste w realizacji, gdyż wcześniej należało zapewnić nowej parafii godziwe uposażenie a ponadto wybudować kościół oraz mieszkanie dla proboszcza. Takie możliwości posiadał de facto jedynie właściciel tamtych wiosek, którym był od roku 1683 Adam Mikołaj z Granowa Sieniawski herbu Leliwa (1666-1726), hetman wielki koronny, kasztelan krakowski⁷.

⁴ Osad tych nie odnotował Rejestr poborowy ziemi przemyskiej z roku 1651, gdyż cieszyły się one jeszcze wówczas wolnością od podatków. Por. *Polska południowo-wschodnia w epoce nowożytnej. Źródła dziejowe. Rejestr poborowy ziemi przemyskiej z 1651 roku*, wyd. Z. BUDZYŃSKI, K. Przyboś, Rzeszów 1997.

⁵ AAPrz, sygn. 170, Status et visitatio decanatus tarnogrodensis per R.D. Wenceslaum Sierakowski Ep. Prem. a. D. 1744, k. 67.

⁶ Wioska Adamówka założona została równocześnie z Majdanem, lub jakiś czas później, zapewne przez Adama Mikołaja Sieniawskiego (1666-1726), od którego też imienia wzięła nazwę. Z kolei wioska Krasne, o siedemnastowiecznych korzeniach, włączona została do parafii Majdan dopiero w 1744 roku. Natomiast Pawłowa pojawiła się w granicach parafii dopiero w XIX stuleciu.

⁷ A. K. LINK-LENCZOWSKI, *Sieniawski Adam Mikołaj h. Leliwa (1666-1726)*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 37, Warszawa-Kraków 1996-1997, s. 105-115.

Ponieważ utworzeniem nowej parafii zainteresowani byli żywo mieszkańcy Majdanu, dlatego też od nich wyszła inicjatywa jej utworzenia na miejscu u siebie. W tym celu stali oni do Sieniawskiego supliki w tej sprawie. Podnosili w nich, że z powodu znacznej odległości ich wioski od kościoła parafialnego nie mogą korzystać z sakramentów świętych, dzieci nierzadko umierają bez Chrztu świętego, starcy i chorzy schodzą z tego świata bez spowiedzi i Komunii świętej, wierni nie uczestniczą w Mszach św. niedzielnych i świątecznych, oraz nie zachowują świąt, bo nikt im ich nie ogłasza, a ponadto nie mogą wypełniać innym praktyk dewocyjnych⁸.

Nie wiadomo jak długo słane były rzeczony petycje w sprawie fundacji parafii, w każdym razie przyniosły one w końcu pożądaný skutek, tym bardziej, że Adam Mikołaj Sieniawski, jeden z największych właścicieli ziemskich w ówczesnej Rzeczypospolitej, znany był z troski o poddanych i hojności na cele religijne⁹. On też, po uprzednim uzyskaniu przyzwolenia ówczesnego ordynariusza przemyskiego biskupa Jana Kazimierza Bokuma, sporządził 3 czerwca 1714 roku w miasteczku dziedzicznym Oleszyce koło Lubaczowa akt fundacyjny nowej parafii¹⁰. Należy podkreślić, że hetman Sieniawski kierował się przy tym szczytnymi motywami: pragnął w ten sposób zarówno pomnożyć chwałę Bożą, jak też „uczynić wygodę” poddanym wsi dziedzicznej Dobropol [Majdan] niedawno lokowanej w uczestniczeniu w Sakramentach, Mszach świętych niedzielnych i świątecznych i nabożeństwach parafialnych¹¹.

Akt fundacyjny z czerwca 1714 roku tworzył solidną i trwałą bazę materialną nieodzowną do prawidłowego funkcjonowania parafii. Adam Mikołaj Sieniawski przekazał nim na rzecz tworzącej się parafii parcelę, na której jakiś czas przedtem wzniesiony został z jego nakazu kościół parafialny i plebania. Prócz tego nadał on probostwu spore gospodarstwo rolne oraz 5 poddanych do jego uprawy: „chłopów dwóch ciągłych, żeby mieli po parze wołów i trzech pieszych naznaczyć deklaruje”. Ponadto przyznał prawo wolnego mlewa (wyłącznie na własne potrzeby) we wskazanym młynie pańskim w Majdanie¹².

Adam M. Sieniawski był synem hetmana polnego koronnego Mikołaja Hieronima i Cecylii Marii z Radziwiłłów.

⁸ AAPrz, sygn. 160, *Visitatio generalis sub... regimine Alexandri Antonii Fredro... in decanatus Jaroslaviensi, Crosnensi, Leżayscensi, Ressoiviensi... per Andre-am Pruski... archidiaconum Premislien. a. D. 1727... expedita*, k. 126.

⁹ A. K. LINK-LENCZOWSKI, *Sieniawski Adam Mikołaj h. Leliwa (1666-1726)*, s. 113.

¹⁰ AAPrz, sygn. 160, *Visitatio generalis sub... regimine Alexandri Antonii Fredro... in decanatus Jaroslaviensi, Crosnensi, Leżayscensi, Ressoiviensi... per Andre-am Pruski... archidiaconum Premislien. a. D. 1727... expedita*, k. 125v-127.

¹¹ Tamże, k. 126.

¹² Tamże.

Same dochody z gospodarstwa nie wystarczałyby na godziwe utrzymanie duszpasterzy, służby kościelnej i potrzeby świątyni, dlatego też fundator wyznaczył na ten cel dodatkowo kwotę 850 złp wypłacaną corocznie z dzierżawy wsi Dobropol (Majdan). Z puli tej proboszcz miał dostawać 320 złp, 100 złp szło „na wino, świece i lampy”, 70 złp na organistę, 70 złp na drugiego kościelnego (kantora) i 40 złp na reparację kościoła: „Na ostatek złotych czterdzieści na reparacją kościoła quotannis [corocznie] dawać deklaruję a jeżeliby reparacyi którego roku nie potrzeba było, tedy te złotych czterdzieści na ozdobę inszą kościoła, a nie na swoją, obracać się powinny. Te zaś wszystkie wyżej specyfikowane pieniądze rathatim [w ratach] arendarz browaru dobropolskiego wypłacać za asygnatą moją i sukcesorów moich powinien będzie, co że do skutku przyprowadzono, in perpetuum [na zawsze] zachowano i wypełniono będzie przez mnie i sukcesorów moich, aby to tę wolę moją do skutku przywodzili pokiey [dopóki] arendy wsi w tej Dobropolu stawać będzie, aby tasz chwała Boska nie ustawała...”¹³.

Zgodnie z zamysłem fundatora w parafii Majdan miał być zawsze zatrudniany do pomocy drugi kapłan – wikariusz, na którego utrzymanie zapisał on również stałą pensję roczną w wysokości 250 złp: „corocznie dwieście pięćdziesiąt złotych polskich z arendy wsi przyrzeczonej Dobropola, temusz księdzu wikaremu... naznaczam”¹⁴.

Obowiązki obu kapłanów szczegółowo określał akt fundacyjny. I tak proboszcz zobowiązany był udzielać parafianom sakramenty święte, w niedziele nauczać ich katechizmu zaś w święta i uroczystsze niedziele głosić dla nich kazania. Ponadto miał on celebrować w niedziele i święta Msze św. dla ludu z aplikowaniem ich za fundatorów, dobroczyńców i parafian. Prócz tego zobowiązany był on śpiewać Matutina i Nieszpory (brewiarz) w kościele w każdą środę, sobotę i niedzielę w ciągu roku, a także urządzać procesje i odprawiać inne przepisane nabożeństwa. Dodatkowo fundator zobligował proboszcza do odprawiania każdego tygodnia trzech Mszy św. recytowanych, a to dwóch za pomyślność fundatora i jego żony Elżbiety Heleny z Lubomirskich, zaś po ich śmierci za ich dusze, trzecią zaś za ich przodków i dusze niemające znikąd pomocy. Ponadto wspólnie z wikariuszem i scholarzami (starszymi uczniami szkoły) miał on śpiewać w niedziele, środy i soboty Oficjum o Najświętszej Maryi Pannie¹⁵.

Wikariusz z kolei miał wypełniać przypadające na niego zwyczajowo powinności duszpasterskie, wspomagać we wszystkich obowiązkach parafialnych proboszcza a w razie potrzeby zastępować go. Nadto miał on każdego tygodnia odprawić 3 Msze św., a to: w poniedziałki o Przemienieniu Pańskim, w środy na cześć Siedmiu Boleści Matki Bożej w intencji fun-

¹³ Tamże, k. 126v-127.

¹⁴ Tamże, k. 127.

¹⁵ Tamże.

datora a po śmierci za jego duszę, w piątki zaś za dusze niemające znikąd pomocy „i tych co pod komendą moją będących na wojnie poginęli i co z dekretu mojego są justycjowani [zasądzeni na śmierć]”. Ponadto obaj duchowni zobowiązani byli głosić „kazanie co niedziela ze spowiedzią powszechną, i katechizm po obiedzie w każdą niedzielę [nauczać]”¹⁶.

2. Erygowanie parafii

Fundacja dokonana przez Adama Mikołaja Sieniawskiego otworzyła drogę do kanonicznego erygowania nowej parafii w Majdanie. Leżało to w kompetencji władzy kościelnej – w tym przypadku ówczesnego ordynariusza diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego biskupa Jana Kazimierza Bokuma (1701-1718), podkanclerzego koronnego¹⁷. On też, po uzyskaniu wiadomości o poczynionych już w tej sprawie krokach, wysłał na miejsce komisję. Miała ona za zadanie zbadać, czy w Majdanie faktycznie potrzebna jest parafia, oraz czy wydzielone dla niej uposażenie jest wystarczające i należycie zabezpieczone od strony prawnej. Biskup wyznaczył do komisji ks. Krzysztofa Zielonkę, scholastyka kapituły katedralnej przemyskiej oraz Błażeja Stanisława Chodzińskiego, pisarza Konsystorza przemyskiego. Komisarze w pierwszych dniach czerwca 1714 roku udali się do Oleszyc i Majdanu i po wykonaniu zadania sporządzili pisemny raport¹⁸. Z kolei hetman Sieniawski sporządzony wcześniej przez siebie akt fundacyjny potwierdził urzędowo 29 sierpnia 1714 roku w aktach ziemskich powiatu trembowelskiego¹⁹.

Akta dotyczące Majdanu po dopełnieniu wymaganych przez ustawodawstwo kościelne czynności przygotowawczych przekazane zostały do kancelarii zadwornej biskupa ordynariusza Jana K. Bokuma. Na początku września 1714 roku biskup Bokum, po zbadaniu dokumentów dostarczonych mu przez komisarzy i pełnomocników fundatora, i nabraniu przekonania, że przedstawiona przez fundatora petycja jest godna pochwały, służy pomnożeniu kultu Bożego i sprawie zbawienia dusz ludzkich, zaś wydzielone uposażenie jest wystarczające, ogłosił publicznie zamiar wydania dekretu erekcyjnego parafii Majdan²⁰. Sam akt prawny erygowania parafii miał miejsce

¹⁶ Tamże.

¹⁷ J. KWOLEK, *Bokum Jan Kazimierz (1666-1721), biskup przemyski*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 2, Kraków 1936, s. 246-248.

¹⁸ Akt fundacji parafii z 3 czerwca 1714 roku sporządzony został przez Adama Mikołaja Sieniawskiego przypuszczalnie w obecności komisarzy biskupa Bokuma, gdyż już następnego dnia (4 czerwca) przystąpili oni w Oleszycach do zleconych im urzędowych czynności i złożyli swój podpis pod dokumentem fundacyjnym.

¹⁹ AAPrz, sygn. 160, *Visitatio generalis sub... regimine Alexandri Antonii Fredro... in decanatus Jaroslaviensi, Crosnensi, Leżayscensi, Ressoiviensi... per Andream Pruski... archidiaconum Premislien. a. D. 1727... expedita*, k. 125v.

²⁰ Tamże, k. 123.

kilka tygodni później w Jarosławiu, gdzie pasterz ten wówczas przebywał. W poniedziałek 24 września 1714 roku w kancelarii zadwornej biskupa stał się o wyznaczonej porze szlachetny Jan Konarski pełnomocnik fundatora Adama Mikołaja Sieniawskiego, i wobec braku sprzeciwu ze strony kogośkolwiek, biskup Bokum przystąpił do dopełnienia czynności przewidzianych prawem na taką okoliczność. Pasterz zaaprobował wpierw zapisy dokonane na rzecz kościoła w Majdanie, jego proboszcza oraz służby kościelnej. Włości i fundusze ofiarowane parafii pasterz objął immunitetem kościelnym i w końcu erygował kościół parafialny w Majdanie (Dobropolu), dedykowany na cześć Najświętszej Maryi Panny i Wszystkich świętych, pod wezwaniem Podwyższenia Krzyża Świętego i św. Mikołaja Biskupa. Równocześnie biskup obdarował świątynię tymi wszystkimi przywilejami, jakimi cieszyły się wówczas inne kościoły parafialne. Do nowej parafii biskup Bokum włączył wioski Dobropole (Majdan) i Adamówkę²¹. Prawo patronatu, w tym m.in. prezentowania każdorazowego proboszcza, biskup zastrzegł fundatorowi (kolatorowi) i jego spadkobiercom. O nadanie wikariusza mieli się starać sukcesywnie kolejni proboszczowie w Konsystorzu w Przemyślu. Przy kościele należało stale zatrudniać organistę i kantora, którzy zobowiązani byli sumiennie spełniać przypadające na nich obowiązki a dodatkowo wspólnie wykonywać prace przynależne zazwyczaj dzwonnikowi²².

Po sfinalizowaniu wszystkich czynności prawnych biskup Bokum nakazał sporządzić oficjalny dokument erekcyjny nowej parafii w Dobropolu (Majdanie), który następnie został opatrzony jego odręcznym podpisem i pieczęcią. Urzędowymi świadkami tego pamiętnego aktu byli: audytor Kurii zadwornej biskupa Bokuma ks. Ludwik Wałkowicz doktor obojga praw, protonotariusz apostolski, kanonik przemyski, ks. Michał Mielecki, kantor kolegiaty jarosławskiej pisarz akt biskupich i szlachetny Tadeusz Krożowski, sekretarz królewski²³.

Nowo erygowaną parafię Majdan biskup Jan K. Bokum wcielił do dekanatu leżajskiego²⁴. Siedem lat później w roku 1723 biskup Jan

²¹ Tamże, k. 123v. W roku 1744 bp W. H. Sierakowski dołączył do parafii Majdan wieś Krasne, należącą wcześniej do parafii Sieniawa (zob. AAPrz, sygn. 170, Status et visitatio decanatus tarnogrodensis per R.D. Wenceslaum Sierakowski Ep. Prem. a. D. 1744, k. 76).

²² AAPrz, sygn. 160, Visitatio generalis sub... regimine Alexandri Antonii Fredro... in decanatus Jaroslaviensi, Crosnensi, Leżayscensi, Ressoiviensi... per Andream Pruski... archidiaconum Premislien. a. D. 1727... expedita, k. 123v-124v.

²³ Tamże, k. 125-125v. Dokument erekcyjny parafii Majdan zachował się tylko w odpisie. Podano w nim pomyłkowo jako datę erekcji parafii rok 1715 zamiast 1714.

²⁴ AAPrz, sygn. 160, Visitatio generalis sub... regimine Alexandri Antonii Fredro... in decanatus Jaroslaviensi, Crosnensi, Leżayscensi, Ressoiviensi... per Andream Pruski... archidiaconum Premislien. a. D. 1727... expedita, k. 125.

K. Szembek przeniósł ją do dekanatu jarosławskiego²⁵. Taka przynależność utrzymała się przez ponad 20 lat do czasu, kiedy biskup Wacław H. Sierakowski włączył ją w roku 1746 do nowo utworzonego dekanatu tarnogrodzkiego²⁶. Parafia Majdan w roku 1744 liczyła około 900 wiernych zdolnych do przyjmowania Komunii św.²⁷ W roku 1785 liczby wiernych w całej parafii wynosiła już 1419 osób, z tego w Majdanie było ich 1206 (1046 dorosłych i 373 dzieci przed I Komunią św.), w Adamówce 138 (106 dorosłych i 32 dzieci), w Krasnem 75 (58 dorosłych i 17 dzieci)²⁸.

3. Kościół parafialny i jego wyposażenie

Kościół parafialny w Majdanie wzniesiony został z fundacji Adama Mikołaja Sieniawskiego kilka miesięcy przed utworzeniem tam parafii. Potwierdza to wydany przez niego dokument fundacyjny z 3 czerwca 1714 roku, gdzie czytamy: „ex zelo cultus Divini [z gorliwości o cześć Bożą] kościół farny previo consensu loci ordinario [za zgodą miejscowego ordynariusza] pod tytułem Podwyższenia Krzyża Świętego i św. Mikołaja ex fundamentis [od fundamentów] wystawić kazałem, w którym aby chwała Boska continuo [nieustannie] odprawowała się, i ludzie żeby wygodą w nabożeństwie i uczestnictwie sakramentów mieli”²⁹. Ukończoną już świątynię poświęcił pod wezwaniem Podwyższenia Krzyża Świętego i św. Mikołaja Biskupa i oddał do użytku liturgicznego na początku czerwca 1714 roku komisarz biskupi ks. Krzysztof Zielonka, scholastyk przemyski³⁰. Natomiast konsekrował ją wraz z ołtarzem głównym 30 lat później w święto św. Bernarda Opata 20 sierpnia 1744 roku biskup Wacław H. Sierakowski podczas odbywanej wizytacji parafii. Przy tej okazji umieścił w ołtarzu głównym relikwie

²⁵ Dekanat jarosławski obejmował wówczas 19 parafii (Jarosław, Kańczuga, Gać (filia Kańczugi), Przeworsk, Lubaczów, Oleszyce, Urzejowice, Rudołowice, Nowosielce, Sietesz, Manasterz, Husów, Zarzecze, Sieniawa, Ostrów, Siennów, Cieszanów, Majdan, Grodzisko). Zob. J. SAWICKI, *Concilia Poloniae*, t. 8. *Synody diecezji przemyskiej i ich statuty*, Wrocław 1955, s. 341-342 (Synod biskupa Jana K. Szembeka z roku 1723).

²⁶ Zob. J. ATAMAN, *W. H. Sierakowski i jego rządy w diecezji przemyskiej*, Warszawa 1936, s. 82-85; W. Sarna, *Biskupi przemyscy obrz. łac.*, t. 2, Przemysł 1910, s. 434. Dekanat tworzyło wtedy 11 parafii: Tarnogród, Cieszanów, Dzików, Krzeszów, Laszki, Lubaczów, Łukowa, Majdan, Oleszyce, Potok i Sieniawa.

²⁷ Por. AAPrz, sygn. 170, Status et visitatio decanatus tarnogrodensis per R.D. Wenceslaum Sierakowski Ep. Prem. a. D. 1744, k. 69v.

²⁸ AAPrz, sygn. 244, Consignatio generalis ecclesiarum parochialium et totius cleri dioecesis premisliensis anno 1785, k. 9.

²⁹ AAPrz, sygn. 160, k. 126.

³⁰ AAPrz, sygn. 170, Status et visitatio decanatus tarnogrodensis per R.D. Wenceslaum Sierakowski Ep. Prem. a. D. 1744, k. 67.

św. Jukundy i św. Justyny oraz kilku innych męczenników. Coroczny obchód rocznicy konsekracji kościoła biskup ustalił na pierwszą niedzielę sierpnia, zaś dla wiernych nawiedzających pobożnie kościoł z tej okazji udzielił 40 dni odpustu³¹. Celem trwałego upamiętnienia aktu konsekracji i uchronienia tego wydarzenia od zapomnienia, biskup nakazał ówczesnemu proboszczowi ks. Tomaszowi Kosteckiemu sporządzić tablicę z blachy lub drewna, na której miał on wypisać widocznymi literami datę konsekracji, wezwanie nadane świątyni, oraz datę obchodu rocznicy konsekracji. Samą zaś tablicę miał on umieścić nad wejściem do zakrystii, lub w innym widocznym miejscu³².

Najwcześniejszy opis kościoła parafialnego w Majdanie zachował się w protokole wizytacji generalnej parafii z roku 1727, odbytej z polecenia biskupa Antoniego Fredry. Kościół wzniesiony był na planie krzyża łacińskiego z drewna sosnowego „w kostkę ciosanego”. Z zewnątrz obity był gontem. Otaczały go podsienia „przydaszki”. Na środku dachu umiejscowiona była kopuła, a na jej szczycie „bania pobita białą blachą, i w niej sygnaturka. Od strony zachodniej znajdowało się wejście do świątyni z kruchtą i drzwiami dębowymi otwierającymi się do środka, osadzonymi na zawiasach żelaznych „z wrzeciędzem” żelaznym. Kościół miał dwie kaplice: jedna zlokalizowana była od strony północnej a druga od południa. Jedna z kaplic miała drzwi dębowe wychodzące na cmentarz przykościelny „z wrzeciędzem także żelaznym”. Kościół posiadał 7 okien wielkich „w ołów oprawnych” oraz 6 małych okrągłych. Przed wielkim ołtarzem po lewej stronie było wejście do zakrystii z drzwiami dębowymi osadzonymi na zawiasach żelaznych. Świątynia miała pierwotnie 3 ołtarze drewniane „stolarskie” malowane. Ołtarz wielki Podwyższenia Krzyża Świętego znajdował się w prezbiterium, drugi boczny św. Marii Magdaleny w kaplicy od strony północnej, zaś trzeci ołtarz św. Henryka w kaplicy południowej. Ponadto w kościele była ambona „pod belkiem stolarską robotą czarno i biało pomalowana”, oraz chrzcielnica, „ale bez miednicy” [naczynia na wodę]. Nad głównym wejściem umieszczony był chór muzyczny, jednakże nie było jeszcze organów. W kościele nie było też początkowo ławek dla wiernych³³.

Zaopatrzenie kościoła w sprzęt liturgiczny było początkowo dosyć skromne i ograniczało się do tego, co konieczne. Świątynia miała w roku 1714 jedynie nieodzowne naczynia, szaty i księgi liturgiczne, a to: 1 kielich srebrny wyłaczany wewnątrz z pateną, 2 lichtarze cynowe do wielkiego ołtarza i 6 drewnianych toczonych białych, 1 mszał nowy „w safian oprawny”,

³¹ Tamże, k. 67-67v.

³² Tamże, k. 75v.

³³ AAprz, sygn. 160, Visitatio generalis sub... regimine Alexandri Antonii Fredro... in decanatus Jaroslaviensi, Crosnensi, Leżayscensi, Ressoiviensi... per Andream Pruski... archidiaconum Premislien. a. D. 1727... expedita, k. 127v-128.

naczynia cynowe na oleje święte, 2 portatyly alabastrowe. Eucharystia przechowywana była w korporale „w cymboryjce”. Ponadto były w nim 3 ornaty kompletne (biały, czerwony i czarny), 3 antepedia „na płótnie malowane” do 3 ołtarzy, oraz bielizna kościelna (alby, komże, humerały, korporały). Ponadto przy kościele znajdował się 1 dzwon wielki zawieszony na dwóch drewnianych słupach, sygnaturka i 2 małe dzwonki ołtarzowe³⁴. To ubogie wyposażenie w następnych latach zostało pokaźnie powiększone. Nowe sprzęty zakupiono bądź za pieniądze z kasy kościelnej, bądź też zostały one ufundowane przez różnych dobrodziejów, których wtedy nie brakowało. Do roku 1727 w ołtarzu głównym przybyło cyborium „snycerską robotą” częściowo złoczone, a także „gradusy dla lichtarzów, kwiatów, światła..., piramidy ozdobne” oraz balasy, wszystko ufundowane przez pierwszego proboszcza ks. Jana Wojciecha Gołyńskiego (1715-1731). W kościele w latach 1714-1727 doszły ponadto dwa nowe ołtarze boczne. I tak ołtarz Najświętszej Maryi Panny wystawiła własnym kosztem wielka dobrodziejka kościoła pani Konstancja Mroczkowa cześnikowa podolska, natomiast ołtarz św. Antoniego sprawiony został przez różnych dobroczyńców. Przybyła też ambona „snycerską robotą marcypanową wyzłacana”, ponadto 3 konfesjonały, ławki dla wiernych, pozytyw „szkatulny spodem miechy idą z bębniami”, krucyfiks na tarczy kościoła ze statuą Najświętszej Maryi Panny i św. Jana i Marii Magdaleny, sprawiony przez proboszcza. Przy drzwiach kościelnych doszła kropielnica kamienna, natomiast w zakrystii cyborium. Kościół został wewnątrz wymalowany sumptem plebana. Wokół świątyni wybudowano parkan, który „gromada postawiła” w 1727 roku dzięki usilnym staraniom proboszcza ks. Gołyńskiego³⁵.

Ze sprzętów przybyła w tamtym okresie monstrancja sprawiona z jałmużny parafian „niebogata, bo sedes [podstawa] drewniana, jednak złotych 300 kosztuje”. Ponadto patena srebrna „tą dał... pan Wincenty Grodzicki stolnik zakroczymski”, krzyż srebrny „do noszenia księdzu”, który ufundowała pani Mroczkowa cześnikowa podolska, puszka cynowa „tę sprawiłem na początku bo nie było żadnej”, lamp z blachy białej 2 duże i 2 małe, 2 trybularze mosiężne, łódek 2, cynowy lawaterz, Grób Pański „pewnie że piękny, który żeby był w konserwacji będzie na długi czas, także jasełka i te [są] ozdobą kościoła”, feretron i chorągiew z adamaszku „blasmurontowego Różańcowi Świętemu [Bractwu] służące” z legatu 500 złp śp. pani Grodzickiej „przy której expensie i drugi obraz mniejszy sprawił się”, 1 chorągiew czerwona wielka „sprawiona z różnych dobrodziejów łaski” i 2 małych, żelaza do pieczenia opłatków „i tem kupił bo nie było”³⁶.

³⁴ Tamże, k. 128.

³⁵ Tamże, k. 128-129.

³⁶ Tamże, k. 128v.

W latach 1714-1727 zakrystia wzbogaciła się o kilka nowych ornatów i kap. Niektóre z nich ufundowała okoliczna szlachta a w pojedynczych przypadkach także miejscowi włościanie. Pani Mroczkova dała 200 złp na wykonanie kapy i 2 ornatów białych z 2 sukien, które dała „za uproszeniem panna Krakowska”. Z kolei pani Nawrocka sprawiła „ornat parterowy... z kolumną haftowaną szychową” ze stułą i manipularzem. Natomiast ornat „fiałkowy atłasowy” z seledynową kolumną atłasową z stułą i manipularzem „ten sprawił chłopek parafianin tutejszy Jakub Ślimak”, zaś ornat czarny „pęplinowy” z białą kolumną ufundował ks. Michał Brzostowski „na ten czas przy tym kościele wikary”³⁷. Fundatorką 2 kap: niebieskiej i czarnej była rzeczona pani Mroczkova, zaś śp. pani Katarzyna Drużbacka zasłony „karmazynowej tureckiej wielkiej” ze złotymi pasami. Pani Mroczkova ufundowała ponadto do kościoła tuwalnię „wyszywaną jedwabiem”, oraz kilka komży i biretów dla księży i komeżek dla ministrantów. W tamtym czasie kościół zaopatrzony był obficie także w bieliznę ołtarzową, komże, alby, jak też w niezbędne książki liturgiczne, z czego przynajmniej część stanowiły dary od różnych osób³⁸.

Trochę nowych szczegółów odnośnie wyglądu i wyposażenia kościoła w Majdanie przynosi protokół wizytacji generalnej parafii z roku 1741. Czytamy tam, że był on wzniesiony z drewna sosnowego „w kostkę pod topór opracionego na standarach dębowych” i miał formę krzyża łacińskiego, z prezbiterium zwróconym ku wschodowi. Cały pobity był z zewnątrz gontem i otoczony wokoło podsieniami: „gankiem opasany wkoło, z baszteczkami czterema i z krużgankiem także gontami pobitym”. Posiadał on 12 okien „w ołów oprawnych” a ponadto 1 okno nad chórem. Do jego wnętrza prowadziły drzwi dębowe „z esami gęsto kutemi na hakach... z kłódką gdańską”. Wejście do zakrystii znajdowało się po stronie północnej przed wielkim ołtarzem. Prowadziły do niej drzwi dębowe „z zamkiem francuskim, kłódką, wrzeciędzem i kluczem”. W zakrystii znajdował się lawaterz cynowy, kominek murowany „dla konserwacji ognia”, skrzynia wielka sosnowa na lampy, oraz szafa wielka stojąca na ornaty, alby i bieliznę kościelną z szufladami u spodu. Na szafie umieszczone było dawne cyborium drewniane. Do zakrystii przylegał skarbiec mieszczący wielką szafę na ornaty i naczynia liturgiczne³⁹.

Od czasu wizytacji z roku 1727 spore zmiany zaszły we wnętrzu świątyni. Liczba ołtarzy wzrosła z 3 do 7. Ołtarz główny umieszczony był

³⁷ Tamże, k. 129.

³⁸ Tamże, k. 129v-130.

³⁹ AAPrz, sygn. 162, Prothocollon decretorum reformationis pro ecclesiis tam praepositorialibus, quam parochialibus intra decanatus Jaroslaviensem, Moscicensem et Leżajscensem... in visitatione generali... sub R.D. Valentino Alexandro Czapski episcopo Premisliensi a. D. 1741... conscriptum, k. 63.

w prezbiterium „cały stolarską robotą, po bokach kolumny itidem [także] stolarską robotą”, posiadał centralny obraz Chrystusa Ukrzyżowanego, ponad którym znajdował się obraz Matki Bożej Bolesnej. Na mensie ołtarzowej umieszczone było tabernakulum, wykonane „snycerską robotą, wyłancane, z zameczkiem, ze czterema aniołkami”. Przed tym ołtarzem umieszczona była lampa wisząca, wykonana z białej blachy⁴⁰.

Po stronie północnej kościoła, za wejściem do zakrystii i konfesjonalem patrząc od ołtarza głównego posadowiony był ołtarz św. Antoniego, wykonany „snycerską robotą, marcypanowo złocony” z drugim obrazem św. Franciszka⁴¹. Z kolei w kaplicy północnej znajdowały się 2 ołtarze. Pierwszy z nich to ołtarz z obrazem centralnym Przemienienia Pańskiego, ponad którym znajdował się obraz Matki Boskiej Częstochowskiej. Naprzeciwko niego był drugi ołtarz z obrazem centralnym św. Marii Magdaleny, powyżej którego umieszczony był obraz św. Izydora patrona rolników. Dalsze 3 ołtarze umieszczony były po stronie południowej kościoła. Pierwszy z nich, idąc od ołtarza wielkiego, to ołtarz św. Kajetana „snycerską robotą, jeszcze niepozłocony”, z obrazem tegoż świętego. W kaplicy zaś po stronie południowej kościoła, znajdowały się 2 ołtarze. Pierwszy z nich to ołtarz Matki Boskiej Różańcowej „w tym roku wyzłocony sumptem in maiori parte [w większej części] wielmożnej pani Konstancji Mroczkowej cześnikowej podolskiej”. Sam obraz Matki Boskiej Różańcowej ozdobiony był sukienką mosiężną posrebrzaną. Z kolei na zasuwie znajdował się obraz Zwiastowania NMP i drugi z wymalowaną figurą Najświętszej Maryi Panny „Przemyskiej kamiennej” [„Jackowej”]. Ponad nimi na samej górze umieszczony był obraz św. Konstancji. W kaplicy tej był też drugi ołtarz z obrazem centralnym św. Henryka⁴².

Na tęczy kościoła umieszczony był krucyfiks z figurami Matki Boskiej po jednej oraz św. Jana i św. Marii Magdaleny po drugiej stronie. W kościele po obu jego stronach znajdowały się ławki „dla wygody parochianów sosnowe pomalowane pod pokost”, ponadto Boży Grób na Wielki Piątek wykonany „snycerską robotą”, zaś w kaplicy północnej chrzcielnica drewniana. Na chórze znajdującym się przy ścianie nad głównym wejściem ulokowany był pozytyw stojący „o sześciu głosach, miechy dołem i bębna- mi”, wzmiankowany w protokole poprzedniej lustracji. Kościół (oprócz kaplic) był wewnątrz wymalowany „z różnymi insygniami”⁴³. Na placu wokół świątyni mieścił się cmentarz grzebalny „obwiedziony parkanem daszkiem pokrytym”⁴⁴.

⁴⁰ Tamże, k. 63.

⁴¹ Tamże.

⁴² Tamże, k. 63-63v.

⁴³ Tamże.

⁴⁴ Tamże, k. 65.

Wizytujący w roku 1744 parafię Majdan biskup W.H. Sierakowski nie omieszkał zauważyć, że spośród 7 ołtarzy znajdujących się wówczas w kościele jedynie ołtarz Różańcowy wykonany został przez rzeźbiarza i był „szkownie wymalowany”. Natomiast pozostałe miały prostą formę i wykonane były przez stolarzy⁴⁵. Chrzcielnica umieszczona była wtedy w kaplicy północnej, pomiędzy znajdującymi się tam ołtarzami Przemienienia Pańskiego i św. Marii Magdaleny. Była ona wymalowana na czarno i miała przykrycie w formie korony z krzyżykiem na szczycie. Na styku kaplicy i nawy głównej posadowiona była ambona „snycerskiej roboty, w orzech malowana”, częściowo wysrebrzana, do której schody wejściowe prowadziły z kaplicy⁴⁶.

W protokole wizytacji generalnej z roku 1755 znalazła się informacja, że kościół wzbogacił się niedawno o nowy ołtarz główny, sprawiony z ofiar różnych dobroczyńców. Zastąpił on wcześniejszy, z którego przeniesiono do niego malowany na płótnie obraz Chrystusa Ukrzyżowanego. Sprawione też zostało nowe cyborium drewniane z tabernakulum, chociaż sam ołtarz nie był jeszcze pomalowany. Od czasu poprzedniej wizytacji z 1744 roku zaszły też drobne zmiany w inwentarzu kościelnym. Ubyła puszka srebrna, która została skradziona (wraz z nią skradzione zostały też 4 srebrne korony). W jej miejsce doszła inna srebrna „kamieniami czeskimi wysadzona”, ważąca 4 grzywny, sprawiona przez pana Smalczewskiego podczaszego latyczowskiego. Ponadto w międzyczasie sprawiono naczynie srebrne na wiatyk do chorych. Natomiast kielich srebrny wyzłacany wewnątrz, ważący 2 grzywny, sprawił parafianin Jan Niepoj⁴⁷. Z szat liturgicznych od poprzedniej wizytacji ubyły 2 ornaty, ponieważ oddano je na przyodzianie zmarłych w tamtych latach w Majdanie księży. I tak ornat adamaszkowy biały z „kolumną nędzową zły do grobu dany ś. p. ks. Ignacemu Kosteckiemu”, drugi zaś „półparterowy w kwiat biały do grobu dany ks. Kubajewiczowi”⁴⁸. Doszła z kolei chorągiew adamaszkowa zielona z obrazem z jednej strony Trójcy Przenajświętszej a z drugiej św. Mikołaja, sprawiona przez Bractwo Różańcowe⁴⁹.

Należy wspomnieć, że w tamtym czasie poważnym problemem był w Majdanie piasek przenoszony przez wiatry, który zasypywał otoczenie kościoła. W sprawozdaniu wizytacyjnym z roku 1755 mamy podane, że cmentarz przykościelny był oparkaniony dylami, które miejscami opadły

⁴⁵ AAPrz, sygn. 170, Status et visitatio decanatus tarnogrodensis per R.D. Wenceslaum Sierakowski Ep. Prem. a. D. 1744, k. 68.

⁴⁶ Tamże, k. 67v, 70v-71.

⁴⁷ AAPrz, sygn. 179, Acta visitationis decanatus Tarnogrodensis per R.D. Wenceslaum Sierakowski Ep. Prem. a. D. 1753, k. 73v-74.

⁴⁸ Tamże, k. 74.

⁴⁹ Tamże, k. 75.

zasypywane lotnym piaskiem „tak, że tylko wierzch furtki widać”⁵⁰. Ponadto wiatry usypały obok kościoła wysoką wydłużoną piaskową zasypującą wejście do niego i w związku z tym wizytujący parafię biskup W. H. Sierakowski nakazał proboszczowi, by przy pomocy kolatora przeniósł świątynię z dotychczasowego miejsca w inne bezpieczne⁵¹. Z kolei w aktach wizytacji dziekańskiej z 1761 roku czytamy, że burze piaskowe zasypały już niemal zupełnie gumno plebańskie oraz plebanię i zaczynają zasypywać kościół. Z tej racji proboszcz przy pomocy kolatora przenosił już zabudowania plebański w inne miejsce, a także otrzymał obietnicę przeniesienia kościoła⁵². Nie wiadomo, czy zamysł ten został zrealizowany, czy też problem rozwiązano w inny sposób, gdyż zachowane dokumenty milczą na ten temat.

Dzwonnicę z prawdziwego zdarzenia wybudowano przy kościele w Majdanie dopiero około 1778 roku. Była ona wykonana z drewna dębowego i cała pobita gontem. Przeznaczona była na pomieszczenie 2 dzwonów⁵³.

4. Pierwsi proboszczowie i wikariusze

Parafia w Majdanie zaczęła faktycznie funkcjonować dopiero w połowie roku 1715, kilka miesięcy po jej utworzeniu, z chwilą, kiedy przybył do niej pierwszy proboszcz, **ks. Jan Wojciech Gołyński** (1715-1731). Wy sunął go na ten urząd kolator Adam Mikołaj Sieniawski a zatwierdził 17 czerwca 1715 roku biskup ordynariusz Jan Kazimierz Bokum. Ks. Gołyński duszpasterzował w Majdanie przez 16 lat i był faktycznym organizatorem nowej parafii. Jego wikariuszem był do roku 1726 ks. Michał Brzostowski, a następnie od 1726 roku ks. Michał Witosławski. Ks. Gołyński, zgodnie z częstą wówczas praktyką, był równocześnie od 30 sierpnia 1719 roku prepozytem kościoła szpitalnego w Jarosławiu, gdzie w obowiązkach duszpasterskich zastępował go inny kapłan. Ks. Gołyński od 14 kwietnia 1728 roku był też kanonikiem kapituły kolegiackiej w Jarosławiu⁵⁴. Ks. Gołyński zrezygnował z parafii Majdan w roku 1731 i przeniósł się na probostwo do

⁵⁰ Tamże, k. 73v.

⁵¹ Tamże, k. 77.

⁵² AAPrz, sygn. 191, Decanatus Tarnogrodensis visitationes a. 1761-1784 (1761), s. 204.

⁵³ AAPrz, sygn. 191, Decanatus Tarnogrodensis visitationes a. 1761-1784 (1778), s. 225.

⁵⁴ AAPrz, sygn. 160, Visitatio generalis sub... regimine Alexandri Antonii Fredro... in decanatus Jaroslaviensi, Crosnensi, Leżayscensi, Ressoiviensi... per Andream Pruski... archidiaconum Premislien. a. D. 1727... expedita, k. 129; M. KOCIUBIŃSKI, *Księga diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego*, t. 1, cz. 2, *Parafie*, Jarosław 1960 (mps w AAPrz), s. 111, 191.

Raławic koło Niska, w ówczesnej diecezji krakowskiej (instytucję na probostwo otrzymał 11 lipca 1731 roku)⁵⁵.

Następcą ks. Gołyńskiego w Majdanie został na krótki czas (od 27 sierpnia do 9 listopada 1731 roku) jego siostrzeniec a były wikariusz **ks. Michał Piotr Witosławski** (1731) – późniejszy biskup pomocniczy przemyski. Po rezygnacji z Majdanu dostał on 9 listopada 1731 roku po swoim wuju ks. Gołyńskim instytucję na prepozyturę szpitalną w Jarosławiu z prezenty Marii Zofii z Sieniawskich Czartoryskiej⁵⁶.

Po ks. Witosławskim na proboszcza w Majdanie został zatwierdzony 18 lutego 1732 roku **ks. Tomasz Kostecki** i był nim przez ponad 40 lat (1732-1773). Będąc już w podeszłym wieku (po roku 1753) utrzymywał stale jako wikariuszy do pomocy w duszpasterstwie zakonników z okolicznych konwentów. I tak w 1761 roku funkcję taką pełnili ojcowie Dominikanie z konwentu w Sieniawie. Z kolei w roku 1768 w pracy parafialnej wspomagał go o. Wincenty Sadowski – Bernardyn z konwentu przeworskiego: „mąż obyczajny, trzeźwy i pobożny”. Posiadał on aprobatę do słuchania spowiedzi od swojego przełożonego. Pomagał on w odprawianiu Mszy św., udzielaniu sakramentów, nauczaniu katechizmu i głoszeniu kazań⁵⁷.

Ks. proboszcz Kostecki zmarł w Majdanie w pierwszych miesiącach 1773 roku. Na jego następcę Konsystorz przemyski zatwierdził 24 IV 1773 roku **ks. Michała Borkowskiego** (1773-1788) dotychczasowego wikariusza w Tarnogrodzie⁵⁸. Od około 1778 roku był on równocześnie dziekanem tarnogrodzkim⁵⁹. Pasterzował on w Majdanie do roku 1788, kiedy przeniósł się na probostwo do Dubiecka⁶⁰.

⁵⁵ J. SZCZEPANIAK, *Spis prepozytów i plebanów diecezji krakowskiej (XVIII w.)*, Kraków 2008, s. 275.

⁵⁶ H. BORCZ, *Witosławski Michał bp*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 20, Lublin 2014, kol. 718; M. KOCIUBIŃSKI, *Księża diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego*, t. 1, cz. 2, *Parafie*, Jarosław 1960 (mps w AAPrz), s. 111, 191.

⁵⁷ AAPrz, sygn. 191, Decanatus Tarnogrodensis visitationes a. 1761-1784 (1768), s. 215.

⁵⁸ AAPrz., sygn. 118, Terminarium causarum iudicii episcopalis coram R.D. Martino Emerico Konopka canonico cathedrali sub praesulatu R.D. Josephi Thaddaei Kierski episcopi Premisliensis ex anno 1773, k. 16v-17.

⁵⁹ W roku 1778 był równocześnie dziekanem dekanatu leżajskiego. Zob. AAPrz, sygn. 191, Decanatus Tarnogrodensis visitationes a. 1761-1784 (1778), s. 225.

⁶⁰ AAPrz, sygn. 244, Consignatio generalis ecclesiarum parochialium et totius cleri dioecesis premisliensis anno 1785, k. 9.

5. Konfraternia i instytucje parafialne

W parafii Majdan kilka lat po jej utworzeniu zaprowadzone zostało **Bractwo Różańcowe Najświętszej Maryi Panny** na podstawie przywileju z 6 grudnia 1721 roku uzyskanego z konwentu sieniawskiego ojców Dominikanów. Zatwierdził je i erygował 14 stycznia 1722 roku oficjał generalny przemyski biskup sufragan Michał Piechowski, poczym zaprowadzili je uroczystie w parafii Majdan ojcowie Dominikanie z Sieniawy. Członkowie tej Konfraterni zobowiązani byli odmawiać codziennie prywatnie cząstkę Różańca, zaś w niedziele i święta śpiewać Różaniec wspólnie w kościele⁶¹. Bractwo Różańcowe uzyskało w 1732 roku legat w wysokości 1000 złp, pochodzący z zapisu ostatniej woli szlchetnego Alberta Antoniego Opolskiego, zabezpieczony w grodzie przemyskim na części dóbr Podliski stanowiących własność Stanisława Pakoszewskiego, stolnika latyczowskiego, z czynszem rocznym 7 złp od 100, z przeznaczeniem „na światło Różańcowe”. Pozostałe wydatki konfraternia pokrywała z datków swoich członków⁶². W aktach wizytacji parafii przeprowadzonej w 1744 roku przez biskupa Wacława H. Sierakowskiego znajdujemy informację, że konfraternia posiadała wtedy własną skarboneę, z której dochód (stosunkowo niewielki) przeznaczany był na światło ołtarzowe i świece do kandelabrow. Bractwo wybierało swoje władze (starszych i skarbników), jednakowoż klucz do skarboney przechowywał proboszcz, będący jego promotorem. Bractwo miało wtedy księgę, do której wpisywano nowych członków⁶³.

Akta wizytacji generalnej Majdanu z roku 1727 potwierdzają rozwijający się w tej parafii już od początku jej istnienia kult Najświętszej Maryi Panny w Jej tamtejszym obrazie. Zewnętrznym jego świadectwem były wota umieszczone przy rzeczonym obrazie, a ofiarowane przez tych, którzy doznali przed nim łask: „Sreberka co przybyły na obraz Najświętszej Panny w ołtarzu”, 1 pieniądz srebrny, 2 łubki srebrne i 1 obrączka srebrna pozłacana. Sam obraz posiadał też wówczas bogaty ozdobny garnitur, w którego skład wchodziły: dwie pary koronek (jedna para wyzłocona a druga biała) i 12 gwiazd – ofiarowane przez miejscową dobrodziejkę panią Mroczkową, sukienka „materialna z bogatej materii”, „pereł francuskich sznurków trzy

⁶¹ AAPrz, sygn. 170, Status et visitatio decanatus tarnogradensis per R.D. Wenceslaum Sierakowski Ep. Prem. a. D. 1744, k. 70.

⁶² AAPrz, sygn. 162, Prothocollon decretorum reformationis pro ecclesiis tam praepositorialibus, quam parochialibus intra decanatus Jaroslaviensem, Moscicensem et Leżajscensem... in visitatione generali... sub R.D. Valentino Alexandro Czapski episcopo Premisliensi a. D. 1741... conscriptum, k. 66.

⁶³ AAPrz, sygn. 170, Status et visitatio decanatus tarnogradensis per R.D. Wenceslaum Sierakowski Ep. Prem. a. D. 1744, k. 70.

i krzyżyk z czeskich diamentów”, korali sznurek jeden, oraz 4 „wotywki”⁶⁴. Cześć wobec Matki Najświętszej w parafii Majdan była żywa także w późniejszych latach. Odwiedzający kościół w roku 1744 bp W. H. Sierakowski zauważył, że obraz Matki Bożej Różańcowej „dobrego pędzla” otaczany jest przez lud szczególnym kultem. „Imago Beatissimae Rosarij populi devotione speciali colitur”⁶⁵. Od poprzedniej wizytacji przybyły srebrne sukienki umieszczone na wizerunku: z tych jedna większa „w kwiaty wybijana, w niektóre wyzłacana”, zaś druga mniejsza „w kwiat tylko wybijana”, korony srebrne, jak też zawieszane przy nim liczne srebrne wota różnorakiej formy⁶⁶.

Spośród grona świętych w parafii majdańskiej bardzo wcześnie został wyróżniony św. Antoni, którego obraz znajdował się w kościele w ołtarzu ufundowanym przez różnych dobroczyńców jakiś czas przed rokiem 1727⁶⁷. W roku 1732 szlachetny Albert Antoni Opolski zapisał na lampę przed tym obrazem czynsz roczny w wysokości 35 złp⁶⁸. W roku 1778 sporą czcią wiernych cieszył się obraz św. Mikołaja Biskupa, o czym świadczyła sprawiona nowa mitra srebrna i nowy pastorał⁶⁹.

Parafia Majdan miała od samego początku tzw. **szpital parafialny**, czyli przytułek dla ludzi starych i kalek. Budynek na jego pomieszczenie wzniesiony został w tym samym czasie, co i kościół (w 1714 roku), kosztem fundatora parafii Adama Mikołaja Sieniawskiego. W tamtym czasie była to instytucja charytatywna często spotykana zarówno w diecezji przemyskiej, jak też i innych częściach Polski i to zarówno w miastach jak też i na wsi. Przytułki fundowane były częstokroć przez właścicieli majątków ziemskich i były przeznaczone dla poddanych, pozbawionych środków do życia, którzy stracili zdrowie pracując na pańskim, jak też dla sierot i kalek. Wznoszono je w pobliżu kościołów parafialnych, jako że pozostawały z reguły pod nadzorem miejscowych proboszczów. Podopieczni szpitalni w zamian za dach nad głową, strawę i jako taką opiekę medyczną zobowiązani byli do niewielkich

⁶⁴ AAprz, sygn. 160, Visitatio generalis sub... regimine Alexandri Antonii Fredro... in decanatus Jaroslaviensi, Crosnensi, Leżayscensi, Ressoiviensi... per Andream Pruski... archidiaconum Premislien. a. D. 1727... expedita, k. 130.

⁶⁵ Zob. AAprz, sygn. 170, Status et visitatio decanatus tarnogradensis per R.D. Wenceslaum Sierakowski Ep. Prem. a. D. 1744, k. 68.

⁶⁶ Tamże, k. 71v.

⁶⁷ AAprz, sygn. 160, Visitatio generalis sub... regimine Alexandri Antonii Fredro... in decanatus Jaroslaviensi, Crosnensi, Leżayscensi, Ressoiviensi... per Andream Pruski... archidiaconum Premislien. a. D. 1727... expedita, k. 128v.

⁶⁸ AAprz, sygn. 170, Status et visitatio decanatus tarnogradensis per R.D. Wenceslaum Sierakowski Ep. Prem. a. D. 1744, k. 70.

⁶⁹ AAprz, sygn. 191, Decanatus Tarnogradensis visitationes a. 1761-1784 (1778), s. 225.

posług na rzecz miejscowych kościołów, jak też modlitwy za fundatorów i dobroczyńców⁷⁰.

Dom opieki w Majdanie początkowo nie posiadał stałego uposażenia a ubodzy, kalecy i sieroty utrzymywali się z jałmużny. Uposażenie otrzymał dopiero dwadzieścia z górą lat później, a darował je ówczesny właściciel wsi i kolator kościoła książę August Czartoryski, wojewoda ruski. Na podstawie ordynacji wydanej 19 kwietnia 1736 roku w Oleszycach ubodzy szpitalni otrzymywać mieli corocznie z folwarku w Adamówce (lub z innych folwarków kolatora) 3 miary żyta zawierających w sobie 36 naczyń, 1 miarę pszenicy, 1 miarę grochu, 3 miary orkiszu, 4 miary tataraki, 1 polec słoniny, 1 sztukę mięsa, 24 kielbas, mięsa ze świń (wieprzowego) 2 kawałki „alias chrupty”, masła połowę faski. W przytułku, zgodnie z rzeczonym rozporządzeniem, schronienie miało znajdować 7 podopiecznych. Ubodzy w zamian za mieszkanie i utrzymanie zobowiązani zostali tylko do zwyczajowych posług na rzecz kościoła (sprzątanie kościoła i pilnowane obejścia)⁷¹.

Najwcześniejszy, bardzo zwięzły opis przytuliska parafialnego w Majdanie zachował się w protokole wizytacji generalnej z 1741 roku. Czytamy tam: „Szpital dla dziadów o jednej izbie, słomą posyty z sionką [izbą] o dwóch oknach, z kominem [ponad dach] wywiedzionym”⁷². Z kolei w protokole wizytacji parafii spisany 20 sierpnia 1744 roku przez biskupa Wacława H. Sierakowskiego jest informacja, że szpital zbudowany był wówczas z drewna i mieścił się po stronie południowej kościoła. Mieszkało w nim 7 podopiecznych⁷³. Dom ten, wielokrotnie remontowany i odbudowywany, przetrwał do XX wieku, służąc kolejnym pokoleniom parafian w podeszłym wieku i kalekom, pozbawionym opieki najbliższej rodziny.

Nie wiadomo z całą pewnością, czy w Majdanie w okresie staropolskim istniała stale, czy tylko okresowo **szkoła parafialna**, gdyż wzmianki na ten temat są niezwykle skromne. Głównym zadaniem szkół w tamtym czasie było zapewnienie młodzieży odpowiedniego wykształcenia religijnego, któremu podporządkowana była całość wykształcenia. Program szkół parafialnych obejmował naukę czytania, pisania, gramatykę i retorykę.

⁷⁰ E. WIŚNIEWSKI, *Rozwój organizacji parafialnej w Polsce do czasów reformacji*, w: *Kościół w Polsce*, t. 1, red. J. Kłoczowski, Kraków 1966, s. 237-274; H. BORCZ, *Archidiecezja przemyska. Zarys dziejów i organizacji*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 79 (2003), s. 101-104.

⁷¹ AAprz, sygn. 170, Status et visitatio decanatus tarnogradensis per R.D. Wenceslaum Sierakowski Ep. Prem. a. D. 1744, k. 70-70v.

⁷² AAprz, sygn. 162, Prothocollon decretorum reformationis pro ecclesiis tam praepositorialibus, quam parochialibus intra decanatus Jaroslaviensem, Moscicensem et Leżajscensem... in visitatione generali... sub R.D. Valentino Alexandro Czapski episcopo Premisliensi a. D. 1741... conscriptum, k. 65v.

⁷³ AAprz, sygn. 170, Status et visitatio decanatus tarnogradensis per R.D. Wenceslaum Sierakowski Ep. Prem. a. D. 1744, k. 70-70v.

Uczniowie (chłopcy) zobowiązani byli do asystowania w liturgii kościelnej⁷⁴. Funkcję nauczycieli w tamtym czasie, zwłaszcza w parafiach wiejskich, spełniali przeważnie organiści. W dokumencie erekcyjnym parafii Majdan z 1714 roku zostało ustalone, że proboszcz ma utrzymywać przy kościele organistę i kantora, którzy mieli sumiennie spełniać przypadające na nich obowiązki⁷⁵. Protokół wizytacji generalnej z 1741 roku określa wspomnianego kantora, wymienionego w akcie fundacyjnym z 1714 roku terminem „bakałarz” (nauczyciel)⁷⁶. Wskazywałoby to, iż fundator Adam Sieniawski przewidywał w Majdanie istnienie szkoły. Czy wnet po roku 1714 doszło rzeczywiście do uruchomienia szkoły parafialnej – nie mamy na to niezbitych dowodów. W roku 1741 proboszcz w Majdanie utrzymywał ze służb kościelnych tylko organistę, który obok innych obowiązków mógł się faktycznie zajmować nauczaniem młodzieży. Istnienie szkoły parafialnej w Majdanie w 1744 i 1754 roku przyjmował o. Henryk Błaszkiwicz. Wskazywać zaś na to miałyby użyte przez wizytatora w protokołach lustracyjnych termin „organaria”, oznaczający mieszkanie organisty i zarazem budynek szkoły⁷⁷.

6. Plebania, wikarówka i organistówka

Pierwsza plebania w Majdanie wzniesiona została równocześnie z kościołem jeszcze w roku 1714 z fundacji Adama Mikołaja Sieniawskiego. Był to zrazu prosty budynek drewniany, przypominający raczej chatę chłopską, niż dworek szlachecki. Zmodernizował ją i wyposażył pierwszy proboszcz ks. Jan Wojciech Gołyński (1715-1731). Opis tej plebanii po dokonanych przeobrażeniach znajduje się w protokole wizytacji z 1727 roku. Czytamy tam, że aktualny pleban miał na mieszkanie „rezydencję przy kościele wybudowaną z drzewa tartego gontami pobitą nad stawkiem”. Posiadała ona jedną izbę z alkierzem od strony wschodniej, mającą cztery okna „w ołów oprawne”, a wewnątrz izby piec kaflowy z kominem murowanym

⁷⁴ S. LITAK, *Struktura i funkcje parafii w Polsce*, w: *Kościół w Polsce*, red. J. KŁOCZOWSKI, t. 2, *Wiek XVI-XVIII*, Kraków 1969, s. 380; H. BORCZ, *Archidiecezja przemyska. Zarys dziejów i organizacji*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 79 (2003), s. 98-101.

⁷⁵ AAPrz, sygn. 160, *Visitatio generalis sub... regimine Alexandri Antonii Fredro... in decanatus Jaroslaviensi, Crosnensi, Leżayscensi, Ressoiviensi... per Andream Pruski... archidiaconum Premislien. a. D. 1727... expedita*, k. 124.

⁷⁶ AAPrz, sygn. 162, *Prothocollon decretorum reformationis pro ecclesiis tam praepositorialibus, quam parochialibus intra decanatus Jaroslaviensem, Moscicenssem et Leżayscensem... in visitatione generali... sub R.D. Valentino Alexandro Czapski episcopo Premisliensi a. D. 1741... conscriptum*, k. 66.

⁷⁷ Zob. H. BŁASZKIEWICZ, *Szkolnictwo parafialne w diecezji przemyskiej w latach 1636-1757 w świetle wizytacji biskupich*, „Nasza Przeszłość” 46 (1976), s. 206.

„nad dach wywiedziony, który proprio sumptu [własnym kosztem] modernus rector [aktualny proboszcz] wyfundował. Stoły, szafa i te de proprio sumptu sprawione, bo tylko ›cztery kąty a piec piąty‹ odebrał. Do tej izby jest drzwi dwoje stolarską robotą, jedne z sieni, drugie do alkierza na zawiasach żelaznych z klamkami. W alkierzu jest okno jedno w ołów oprawne. Z tego alkierza jest dwoje drzwi, jedne do sieni na zawiasach żelaznych, drugie do spiżarni, którą także modernus rector wybudował de proprio [z własnych funduszków], także pod dachem gontowym z sionkami i komórką potrzebną. Wychodząc z izby do sieni jest naprzeciwko piekarnia z drzewa sosnowego wybudowana, w której jest okien dwie w drewno oprawnych, piec piekarniany. Z tej piekarni są drugie drzwi do przybudowanej sieni na tyle z komorą, którą także tenże rector przybudował. Na boku tej piekarni jest izdebka z piecem białym, w której okienko jedno w ołów oprawne. Między izbą i piekarnią jest kuchnia z wywiedzionym [nad dach] kominem le pionym, z której na tył drzwi ku stawkowi są i okno wycięte w ścianie”⁷⁸.

Stara plebania w Majdanie, nawet zmodernizowana, nie odpowiadała potrzebom i gustom proboszcza, gdyż pod jednym dachem mieściła także kuchnię i mieszkanie dla służby domowej. Dlatego też ks. Gołyński, wystawił w 1722 roku własnym kosztem nową na gruncie beneficjalnym po wschodniej stronie kościoła: „dla większej wygody i przystojności życia duchowego, jaka należy każdemu duchownemu (propter maiorem commoditatem et decentiam vitae spiritualis)”. Rezydencja ta posiadała między innymi duży salon z czterema oknami oprawionymi w ołów a także mały pokój z piecem do ogrzewania. W pobliżu zaś budynku urządzony był „nowo zaczęty ogródek włoski, w którym drzewina zasadzona i szczepów wiele, ale to wszystko ad maiorem Dei Gloriam [na większą chwałę Bożą], i dla pożytku i rozrywki księdza plebana każdego, który tu przy tym kościele będzie, jako też i ku ozdobie kościoła co do kwiatów, bo ich będzie miał zawsze dosyć, byle to konserwował”. I dalej czytamy: „Jest też i pasieczka de proprio [z własnych funduszków] kupiona, bo modernus rector [aktualny proboszcz] cale nic nie odebrał oprócz kościoła i to bardzo z mierną apparencją [wyposażeniem]... Item przy tej rezydencji nową wystawił ksiądz pleban browarek dla wygody swojej do piwa zrobienia sobie, ale się dobrze starać potrzeba, aby na słód miał jęczmień, i studnię nową wybrać obudować kazał. Item sadzawek dwie nowo wyszlamowanych dla wygody swojej... jedna przy rezydencji wikariuszowskiej, druga przy rezydencji swojej nowo wystawionej”⁷⁹.

W sąsiedztwie plebanii w roku 1727 wznosiła się wikarówka „rezydencja na wikarego, izdebka z alkierzem, w sieni komora i stajenka, którą kazał

⁷⁸ AAPrz, sygn. 160, Visitatio generalis sub... regimine Alexandri Antonii Fredro... in decanatus Jaroslaviensi, Crosnensi, Leżajscensi, Ressoiviensi... per Andream Pruski... archidiaconum Premislien. a. D. 1727... expedita, k. 130-130v.

⁷⁹ Tamże, k. 130v-131.

przybudować ksiądz pleban dla konia albo krówki księdzu wikaremu, który ad presens [obecnie] ks. Michał Witosławski”. W protokole wizytacji z 1741 roku jest wzmianka, że ta wikarówka zbudowana była „z drzewa lipowego, z alkierzem, z komórką i stajenką, z oknami, z drzwiami, z klamkami”⁸⁰.

W sąsiedztwie kościoła posadowiona była też organistówka. W opisie cytowanej lustracji z 1727 roku jest informacja, że była ona drewniana i miała dach pokrytym gontem, z izbą wielką z piecem kaflowym i małą z piecykiem, oraz z komorą⁸¹.

7. Gospodarstwo proboszczowskie i poddani

W skład beneficjum plebańskiego w 1727 roku wchodził ogród położony na południe od nowej plebanii za potokiem oraz rozległe pole orne zwane „obszarkiem”. Gleba na nim była piaszczysta, jałowa, dlatego też uzyskiwany z niego plon był niewielki i tylko w urodzajne lata „kop siedemdziesiąt urodzi się na nim, i to potrzeba go sprawować nawozem, bo szczerze piaski i wydruszka”. Oprócz ziemi ornej w skład beneficjum wchodziła łąka „ostróg nazwana, na której kiedy rok przepadzisty może brogów dwa siana dobrych nakosić”⁸². Zabudowania gospodarcze zlokalizowane były od początku istnienia parafii w pobliżu plebanii. Pomiedzy oborą i stajnią znajdowały się wrota do gumna mającego dwie stodoły z sásiekami po bokach, ponadto dwa brogi, oraz dwie piwnice wybudowane z dębiny „jedna na jarzynę i nabiał, druga na trunek”. Zabudowania gospodarcze były niewielkie, „bo i w te nie masz co kłaść, kiedy ani dziesięciny żadnej pleban nie bierze, ani też z pola swego znacznej krescencji [plonów] niema, bo na całym gruncie do plebanii należącym, choćby na lepszym gruncie, nad siedemdziesiąt kop mieć nie może dla szczupłości pola nadanego, i to bardzo lada jakiego”⁸³.

W 1727 roku probostwo w Majdanie miało 7 poddanych. Byli to: Jan Heyda, Jędrzej Kierebka, Paweł Dyndał, Walek Sieradzki, Grzegorz Krupnik, Jan Kierebka i Sebastian Kierebka. Osadzeni byli na „pięciu ćwierciach”. Każdy z nich z użytkowanego gruntu odrabiał pańszczyznę z każdej ćwierci pola 3 dni i oddawał po 2 złp czynszu, żerowego 1 złp, osypu żyta „mackę Tarnogrodzką”, 1 gęś, 2 kapłony, 2 kury, odbywał stróżę nocną, a ponadto przadł przedziwo, moczył konopie, molił krupy, „ale im się folguje, dla spustoszałych i ladajakich gruntów”⁸⁴. Z kolei protokół wizytacji z 1741 roku wymienia 6 poddanych i 1 pustkę. Podlegali oni proboszczowi

⁸⁰ Tamże, k. 131.

⁸¹ Tamże.

⁸² Tamże, k. 131-131v.

⁸³ Tamże, k. 130v.

⁸⁴ Tamże, k. 131v.

„to jest z robocizną [takimi] jak cała gromada [wieś] robi do folwarku [pańskiego], z daninami wszystkimi do nich należącymi”. Wspólne z wsią były natomiast ciężary i składki nakładane na całą gromadę⁸⁵.

Dokonana w roku 1714 fundacja i erekcja parafii w Majdanie okazała się w perspektywie czasu trwałym Bożym dziełem, którego później nie zniweczyły pojawiające się raz po raz różne zawirowania dziejowe. Ograniczenia w kulcie i restrykcje wobec działalności Kościoła katolickiego związane z tzw. „reformami józefińskimi” zainicjowanymi wkrótce po pierwszym rozbiore Polski, zostały sukcesywnie przełamane już około połowy XIX stulecia. W roku 1843 restytuowana została w Majdanie szkoła parafialna, dzięki usilnym staraniom proboszcza ks. Łukasza Kijowskiego (1838-1865), który przez kilkanaście lat osobiście uczył w niej młodzież czytania ksiązek i pieśni nabożnych, śpiewanych w kościele. Wielkie zasługi w rozbudzeniu ducha patriotycznego wśród ludu miał proboszcz ks. Wincenty Bukowski (1865-1877), patriota, więzień stanu w latach 1846-48 i 1863-64⁸⁶. Pod rokiem 1868 w Kronice parafialnej mamy zapis: „3 stycznia [1868] odprawiał się jubileusz 3-dniowy na uproszenie zmiłowania Bożego nad polskim narodem, który szczytnie gnębi i zmusza do odszczepieństwa”⁸⁷. Z kolei pod rokiem 1869: „11 sierpnia obchodzono 300-letnią pamiątkę Unii Lubelskiej w 1569 – połączenia Polski, Rusi i Litwy... 11 sierpnia odprawiło się nabożeństwo w tutejszym kościele na pamiątkę Unii Lubelskiej i za śp. Kazimierza Wielkiego”⁸⁸.

Na początku 1872 roku tenże proboszcz ks. Wincenty Bukowski zaprowadził w Majdanie Bractwo wstrzemięźliwości „od gorzałki” według rozporządzenia pap. Piusa IX, „aby się naród pijany opamiętał”. Ślub wstrzemięźliwości: „mimo złości pełnomocnika skarbu i Żydów propinatorów”, dnia 2 lutego w święto Matki Bożej Gromnicznej złożyło około 220 osób. Do 2 lipca ślubowało w parafii majdańskiej 325 osób za pełną wstrzemięźliwością od gorzałki. Na podziękowanie Bogu za tę łaskę i utwierdzenie się w tej wstrzemięźliwości prawie wszyscy ślubujący wraz ze swoim duszpasterzem udali się 1 lipca 1872 roku w pielgrzymce do sanktuarium Matki Boskiej do Leżajska. Do końca roku liczba tych, którzy wyrzekli się wódki, wzrosła do

⁸⁵ AAPrz, sygn. 162, Prothocollon decretorum reformationis pro ecclesiis tam praepositorialibus, quam parochialibus intra decanatus Jaroslaviensem, Moscicensem et Leżajscensem... in visitatione generali... sub R.D. Valentino Alexandro Czapski episcopo Premisliensi a. D. 1741... conscriptum, k. 66.

⁸⁶ B. ŁOPUSZAŃSKI, *Udział księży diecezji przemyskiej w konspiracjach galicyjskich w latach 1831-1846*, „Nasza Przeszłość” 43 (1975), s. 191-192.

⁸⁷ Kronika parafii Majdańskiej, s. 3 (mps Archiwum Parafii Majdan Sieniawski).

⁸⁸ Tamże, s. 5.

480. Na pamiątkę tego wydarzenia wybudowano m.in. kaplicę przy kościele⁸⁹. Od 1872 do 13 października 1874 roku ślubowało w parafii abstynencję do 790 osób⁹⁰. Oprócz Bractwa trzeźwości proboszcz ks. Roman Honczakowski odnowił 8 grudnia 1877 roku dawne zaniedbane Bractwo Różańcowe. Zapisano się wówczas 117 osób⁹¹. W roku 1892 zaprowadzono w Majdanie Apostolstwo modlitwy (od tego czasu w każdą pierwszą niedzielę miesiąca odprawiano nabożeństwo do Najśłodszego Serca Jezusowego)⁹². W roku 1895 powstało Bractwo Świętej Rodziny⁹³. Natomiast do roku 1917 Aniołów Stróżów (abstynenckie dla dzieci), Bractwo Świętego Józefa i Bractwo Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski⁹⁴. W okresie II Rzeczypospolitej w Majdanie aktywną działalność prowadziła Akcja Katolicka.

Kościół parafialny w Majdanie położony tuż przy granicy z zaborem rosyjskim (Kongresówka), był po likwidacji Unii w diecezji chełmskiej (1875) stale nawiedzany przez prześladowanych unitów, którzy potajemnie przekraczali granicę i w nim przyjmowali sakramenty święte. W Kronice parafialnej pod rokiem 1883 czytamy: „Zagranicznych ślubów było coś ze 40 – już to kilka lat taka frekwencja”⁹⁵. W roku 1877 parafia Majdan otrzymała nowy cmentarz na „osówskim pastwisku”⁹⁶. W roku 1894 założono czytelnię Towarzystwa Oświaty Ludowej w Krakowie, w roku 1895 Kółko rolnicze⁹⁷, zaś w 1911 spółkę oszczędności systemu Raiffeisena⁹⁸. Nowa plebania wzniesiona została w latach 1912-1914⁹⁹.

Pierwsza wojna światowa spowodowała na tym terenie dotkliwe, chociaż mniejsze niż w innych okolicznych miejscowościach koło Sieniawie szkody. W sprawozdanie przesłanym do Przemyśla we wrześniu 1915 roku ówczesny proboszcz ks. Tomasz Włazowski pisał m.in.: „Kościół w całości ocalony... parafianie ponieśli wielkie szkody i straty przeważnie od wojsk rosyjskich w bydło, koniach za bezcen kupionych lub skradzionych, w paszy – łąki prawie w zupełności poniszczone a inne zbiory żyta itd. w połowie lub więcej mniejsze niż lat dawnych. Szkoły porujnowane, jedna na Końskiej ulicy nie do użytkowania. – Kółka rolnicze zrabowane. Z domów prywatnych w Majdanie spalili Moskale 4 chaty, w Krasnem... 4 i w Adamówce 11 chat

⁸⁹ Tamże, s. 6-7.

⁹⁰ Tamże, s. 8.

⁹¹ Tamże, s. 10.

⁹² Tamże, s. 14.

⁹³ Tamże.

⁹⁴ *Schematismus universi... cleri saecularis et regularis dioecesis rit. lat. Premisliensis pro anno Domini 1917*, Premisliae 1916, s. 95.

⁹⁵ Kronika parafii Majdańskiej, s. 11.

⁹⁶ Tamże, s. 10.

⁹⁷ Tamże, s. 14.

⁹⁸ Tamże, s. 20.

⁹⁹ Tamże, s. 20-21.

spłonęło od kul armatnich. Potrzeby: ratować pogorzalców i najbiedniejszych, w tym celu Związek Katolicko-Społeczny miejscowy wniósł prośbę o zapomogi do Komitetu Diecezjalnego... Tymczasem rozdaje biednym zapomogi ze składek w pieniądzu i naturze”¹⁰⁰.

Na początku XX stulecia rozpoczęto w Majdanie przygotowania do budowy nowego kościoła (składki na ten cel zbierano od roku 1909), jednakże rychły wybuch I wojny światowej nie pozwolił na sfinalizowanie projektu¹⁰¹. Najstarsza świątynia parafialna wielokrotnie restaurowana przetrwała do roku 1954, kiedy to spłonęła w niewyjaśnionych do końca okolicznościach. W jej miejsce zbudowano nowy obecny kościół murowany, który został poświęcony w roku 1960 pod wezwaniem św. Józefa i św. Mikołaja.

¹⁰⁰ AAPrz, sygn. TDS XI/1, Dekanat jarosławski, Stan i potrzeby parafii Majdan Sieniawski. Pismo proboszcza ks. F. Sokalskiego do Kurii Biskupiej w Przemyślu z 7 IX 1915.

¹⁰¹ Kronika parafii Majdańskiej, s. 19.